

згадаймо

Захар
СИМЧИЧ

ДУХ

Василь Симчич
у фільмі "Білий птах
з чорною ознакою".
Режисер Ю.Ілленко. 1972.

ВАСИЛЯ СИМЧИЧА

Дедалі менше залишається людей, які особисто знали Василя Симчича. Залишилися в родинному архіві телеграми, листи, рецензії, вирізки з журналів і газет, грамоти, документи, власноручно написані нотатки і роздуми про пережите.

Про ритм життя розповідають телеграми, які є штрихом до творчої діяльності актора: "Переконаливо прошу повідомити можливість приїзду на пробу "Мосфільм" картину "Сибіріада" режисер Михалков-Кончаловський. Сценарій опублікований в "Новом мире" перший номер. Роль вічного діда. Дзвоніть додому асистенту режисера Галині Бабичевій". "Просимо повідомити "Мосфільм" "Якщо хочеш бути щасливим" можливість прибуття. Проби середині червня. Режисер Губенко". "Запрошуємо кінопроби 8,9,10 квітня фільм "Мустанг іноходець" режисер Негреску кіностудії "Київнаукфільм" згоду дату приїзду поїзд телеграфуйте Гуревич". "Просимо Вас повідомити можливість вільноту акторські проби картини "Зіниця ока" виробництва кіностудії "Киргизфільм" режисер-постановник Базаров. Необхідна рекомендація акторського відділу "Мосфільму". Дату вільноту телеграфуйте. Директор картини Симонян".

І він спішив, летів і їхав, щоб не спізнитися, не підвести, бо дотримання слова, пунктуальність були

рисою характеру. Не прийшов на репетицію без попередження єдиний раз 1 березня 1978 року, актори прийшли до нього...

І знову читаємо телеграми: "Кінематографісти України глибоко сумують разом з Вами з приводу передчасної смерті Василя Ільковича Симчича та висловлюють Вам та близьким глибоке співчуття - Секретаріат правління Спілки кінематографістів України". "Прийміть співчуття у зв'язку з утратою, яка потрясла усіх хто любить Василя Ільковича. Світла пам'ять дивовижному імені Людині Акторів — кінорежисер Роман Балаян".

Приїхали попрощатись вірні побратими: Іван та Марічка Миколайчуки, Борис Савченко, Іван Гаврилюк, Борислав Брондуков, Віктор Маляревич, Дмитро Наливайчук. Господь відпустив 63 і не більше.

Рік народження - 8 січня 1915, село Середній Березів на Косівщині. Національність - українець. Освіта - незакінчена вища. Спеціальність за освітою - режисер. В КПРС не перебував. В 1947 році разом із групою акторів Коломийського театру та інтелігенції міста помилково був арештований за зв'язки з ОУН.

Нагороди - Грамота президії Верховної Ради УРСР. Закінчив Коломийську гімназію 1935 року, Республіканські режисерські курси - 1953 року.

З автобіографії. Вчився в гімназії з 1926 по 1935 роки. Наступні два роки працював актором в Українському Молодому Театрі "Заграва" під артистичним проводом Володимира Блавацького. З 1937 по 1939 навчався у вищій торговій школі у Львові. В жовтні 1939 року одержав посаду вчителя у рідному селі. В 1940 році направлений на тримісячні курси мовників у Станіслав, а їх закінчивши, вступив до учительського інституту на заочне відділення. Війна застала в Харкові, де перебував з екскурсійною групою. 28.11.1941 року влаштувався працювати в Харківський Український Національний театр артистом. З 20 вересня 1944 по 20 грудня 1962 року працював актором і режисером Коломийського пересувного театру імені Я.Галана. З 1 січня 1963 року - режисер самодіяльного народного театру імені Я.Галана при Коломийському будинку культури.

Аналізувати чи давати якусь критичну оцінку акторських чи режисерських робіт в театрі ми не в змозі - для цього вистави треба бачити, але ставлення тогочасної критики, драматургів, глядачів-прихильників театру, звертаючись до тогочасної преси, зачитувати можемо.

З репертуарного листа Василя Симчича за час роботи в Коломийському театрі можемо судити про амплітуду сценічних можливостей його як актора. Це й герої кла-

Василь Симчич у фільмі "Чортова наречена". Режисер А.Жебрюнас. 1976.

сичних українських п'єс "Дай серцю волю..." Кропивницького, "Циганка Аза" та "Ой, не ходи, Грицю..." Старицького, "Лимерівна" Мирного, "Мартин Боруля" Тобілевича, "Сватання на Гончарівці" Квітки-Основ'яненка, і персонажі О.Островського, Л.Толстого, О.Арбузова. Відгуки в пресі характеризують гру Василя Симчича як талановиту, невимушену, майстерну. Газета "Прикарпатська правда" від 25 лютого 1945 року відзначила "безумовні досягнення молодих акторів О.Затварської та В.Симчича" у виставі за "Грозою" О.Островського. Сповнений захоплення відгук на роль Юри у виставі за повістю М.Коцюбинського "Тіні забутих предків", бо вона "захоплює глядача значимістю поставлених у ній проблем, багатим фольклорним матеріалом". ("Прикарпатська правда". 23 липня 1960).

Цікавий спомин є у заслуженої артистки України Оксани Затварської, яка близько двадцяти років працювала з Симчичем у театрі. "Василь Симчич - чоловік моєї молодшої сестри Юлії. А в Коломийський театр прийшов наприкінці 1944 або на початку 1945. Десь ще дотлівали згарища другої світової війни, а ми вже готували драму Карпенка-Карого "Наймичка". В цій виставі Василь дебютував у ролі Панаса. Я грала Христину. Після прем'єри про наш вдалий виступ заговорили люди. З'явилися теплі відгуки у пресі. Ясна річ, нас це тішило і запалювало до дальшої

творчої раці. Отже, ми старанно втілювали на сцені театру "Лісову пісню" Лесі Українки. На превеликий жаль, через брак коштів ми не змогли вже готову прекрасну виставу показати глядачеві.

Тим часом, вже тоді ті перші успішні кроки Симчича на сцені переконували режисера і колег, що Василь - перспективний актор. Ці сподівання не були марними. Трохи згодом його ім'я дедалі частіше зустрічалося в рецензіях, захоплено повторювалося глядачами. Але я повинна сказати, Симчич не зупинявся на досягнутому. То був невтомний працелюб, прискіпливий шукач досконалості й неповторності у створюванні ним своїх оригінальних сценічних персонажів..."

Акторську працю Симчич уміло поєднував з режисерською, яка особливо активізувалася після режисерських курсів і творчого спілкування в Києві з майстрами українського театру. Він створив чимало вистав, які стали окрасою репертуару Коломийського театру, зокрема, історичну драму "Олекса Довбуш", інсценізацію "Тіней забутих предків" М.Коцюбинського та "У неділю рано зілля копала" Ольги Кобилянської, історико-побутову драму Старицького "Маруся Богуславка", драматичний малюнок Кропивницького "Невольник" за поемою Т.Шевченка. Не боявся брати до постановки найскладніші драматичні твори, такі як: "Свої люди - поквитаємось" О.Островського, "Підступність і кохання" Ф.Шіллера, "Мачуха" О.Бальзака, "Нора"

Г.Ібсена. Кожну річ ставив масштабно, просто і мудро.

В кіно Василь Симчич почав зніматися досить пізно. Як згадував режисер Леонід Осика: "Мені пощастило зустрітися з ним у 1967 році, в Карпатах, коли я знімав фільм "Камінний хрест" за новелами Василя Стефаника. Я запросив його на роль Георгія, сусіда Івана Дідуха, головного героя фільму. Це була його перша роль в кіно, і тепер в кожній своїй картині я з задоволенням зустрічаюсь з цим чудовим, яскраво індивідуальним, самобутнім актором".

Майже одночасно Василь Симчич одержав запрошення виконувати роль Захара Беркута в картині Л.Осики "Повергнуті в безодню" (робоча назва) і отця Мирона у стрічці Ю.Ілленка "Білий птах з чорною ознакою". Були й інші запрошення.

Що ж привернуло увагу кінорежисерів студії імені О.Довженка до цього актора?

Прізвище його стояло в титрах картин "Царі", "Камінний хрест", "Анничка". Список короткий та й ролі невеликі. Але в цих фільмах актор надав своїм небагатослівним персонажам справжньої глибини. В епізодах проглядала неабияка майстерність - в ошадливості барв, які добрав актор, в почутті міри.

І для тих, хто стежить за акторськими роботами в кіно, не було нічого дивного в тому, що Симчича запросили відразу на дві складні ролі. Могло здивувати інше: як раніше не помічали його режисери? Проте,

Володимир Волков і Василь Симчич у фільмі "Розколоте небо". Режисер А.Іванов. 1979.

це не зовсім так. Незадовго до війни, готуючись до постановки "Довбуша" І.Кавалерідзе побачив Симчича у "Безталанній", запросив на проби, але роботу над фільмом перервала війна...

За одинадцять років роботи в кіно Василь Ількович зіграв багато, знімався в Україні, Прибалтиці, на "Мосфільмі", брав участь у спільних із зарубіжними кінематографістами постановках. Одна із найвдаліших - отець Мирон у фільмі Ю.Ілленка "Білий птах з чорною ознакою". Роль цікава, складна, зіграна актором тонко, з точним психологічним малюнком. Викладач Тернопільської вищої духовної семінарії ім.Патріарха Й.Сліпого у статті "Два Василі, або Дві розповіді на тему "Церква і миряни" писав: "Я вперше побачив його на екрані в знаменитому фільмі довженківців "Білий птах з чорною ознакою", а перед тим мені захоплено розповідав про Василя Симчича у цьому фільмі Богдан Ступка. І дотепер у пам'яті моїй не згасають його мудрі, зіркі очі, очі священника. Це був, до речі, чи не перший фільм, в якому священник - позитивний герой. Це, звичайно, заслуга творців фільму, але якби не Симчич, священник цей не був би таким натхненним, глибоко духовним, який буквально випромінював несхитну віру в Христа Спасителя і любов до українського народу, котрий переживав тяжкі випробування..."

Уже виповнилося 25 років,

відколи на екрани вийшов кольоровий широкоформатний фільм "Захар Беркут". Тепер важко уявити іншого виконавця ролі Захара Беркута. В одному з інтерв'ю Леонід Осика зізнається, що нікого іншого і не бачив, і не шукав, і не проводив кінопроб до цієї картини. Яскраві, виразні зовнішні дані, внутрішнє благородство, народна мудрість і велич, мужність і багато-багато інших рис самого Василя Симчича стали такими необхідними для створення цієї великої складної ролі ("На екранах України". 1975, №2).

Напевно, до цієї ролі Василь Симчич ішов усе свідоме життя, гордо нісши велич душі, свободу думки і нескореність духу через польський, німецький і радянський режими.

Це, мабуть, найглибша з усіх зіграних ролей актора. Вже перші кадри вражають довершеністю композиції, прямо-таки скульптурною пластикою. Захар Беркут, стоячи на тлі стрімкої скелі й водоспаду, ставною постаттю мудрого старця нагадує мікельанджелівського Мойсея.

Василь Симчич потрібен був в акторському ансамблі як осереддя героїки. Саме він зі своєю камерною манерою гри, скупими рухами, обачливістю та ощадністю слів і дій. Хрипкий, стертий літами голос, обтяжливий тягар відповідальності за свій народ - такий його Захар Беркут.

Оселя Симчичів була духовною

пристанню для творчої і патріотичної України. Сюди приїжджали, як до вчителя, батька, друга. Дуже часто це були світочі української культури: Іван Миколайчук, Ніна Матвієнко, Борис Івченко, Юрій Ілленко, Ада Роговцева, Кость Степанков і багато інших особистостей.

З великою шаною згадує свої зустрічі з Василем Ільковичем Іван Гаврилюк: "Людина європейської культури, вроджений інтелігент, пан Василь був яскравим представником української нації - в ньому гармонійно поєднувалась духовна і фізична краса карпатського українця. Він справді був аристократом духу. Треба було бачити, як він ходив, як спілкувався з людьми, як цілував руку жінкам, як чемно вклонявся тим, кого поважав. Він був святим чоловіком!"

Кінорежисер Борис Савченко був у хаті Симчичів у Середньому Березові всього один раз, коли господаря вже не було на цьому світі, й відзначив: "Льоня Биков, Іван Миколайчук, Василь Симчич, Борис Івченко - люди не нашої епохи. Їхній стан душі, група крові з минулого століття. Дух Василя Симчича - вічний, бо інакше мене тут не було б, і коло мене не сиділи б кінорежисер Ярослав Лупій, кіноактори Гаврилюк, Маляревич. Адже Василя Симчича, господаря, - ніби вже нема. Питаю ще у грі: "Чи Василь Симчич є?" І гори відповідають безконечним: "Є-є-є..."